

KORTE MEDEDELING

SAMENWERKINGSPROJECT VRIJWILLIGERS IKL

550 KASTEN VOOR BEDREIGDE STEENUIL IN ZUID-LIMBURG

De nestgelegenheid van de bedreigde Steenuil in het Zuidlimburgse Mergelland wordt komende winter verbeterd. Dit gebeurt door middel van een nestkastenproject dat de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) in nauwe samenwerking met plaatselijke vrijwilligers in 13 Zuidlimburgse gemeenten heeft opgezet. Het is de bedoeling dat dit jaar 550 Steenuilencastan opgehangen worden in geschikte leefgebieden. Naar alle waarschijnlijkheid krijgt dit voorbeeldproject landelijk navolging met een actie van Vogelbescherming Nederland.

Het Steenuiltje is een karakteristieke soort van het gevarieerde cultuurlandschap van het Mergelland. Dit komt door de aanwezigheid van hoogstamboomgaarden en met bomen en struiken begroeide holle wegen en grafen die afgewisseld worden met muizen- en regenwormrijke graslandjes. Sinds de jaren zeventig is de Steenuil met meer dan de helft

afgenomen. De Steenuil broedt in holten van bomen (m.n. knotwilgen en hoogstamfruitbomen), gebouwen en nestkasten. Het aanbod van boomholten is de laatste jaren sterk afgenomen. Ook biotoopveranderingen spelen bij de achteruitgang een grote rol. Met name de afname van grotere insecten, maar ook de schaalvergroting in de landbouw zijn er debet aan dat de soort op de landelijke en provinciale Rode Lijst voorkomt als bedreigde soort. De afname heeft plaatsgevonden, ondanks het feit dat er grote inspanningen in Limburg getroost worden om kleine landschapselementen als hoogstamboomgaarden te herstellen en aan te leggen. Naar schatting leven er in het Mergelland nog circa 250 Steenuiltjes.

Om de terugloop van de steenuil in Zuid-Limburg een verdere halt toe te roepen, gaat IKL met vrijwilligers komende winter nestkasten plaatsen. De kasten worden in karakteristieke Steenuilbiotopen opgehangen: daarbij gaat het om (muizenrijke) bosranden, holle wegen, hoogstamboomgaarden en rommelige overhoekjes op het platteland.

Het ophangen en controleren van de nestkasten geschiedt door vrijwilligers. Dit net-

werk van vrijwilligers hield zich enkele jaren terug intensief bezig met de broedgelegenheid van de Kerkuil. In dit verband werden in enkele jaren tijd 750 kasten geplaatst in kerken en boerenschuren. De nestkasten voor Steenuilen worden vervaardigd door leerlingen van twee Maastrichter scholen voor voortgezet speciaal onderwijs.

De vrijwilligers starten nu met het plaatsen van kasten. Het is de bedoeling dat het merendeel van de 550 kasten voor het broedseizoen opgehangen zijn. Indien dit Steenuilproject aanslaat zal het naar alle waarschijnlijkheid uitgebreid worden naar andere delen van Limburg. Een en ander geschiedt op basis van de broedresultaten van de Steenuiltjes.

De kosten van het Steenuilenproject bedragen f62.000,- gulden en worden gefinancierd door ROM-mergelland. In het kader van dit project voor Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne worden diverse projecten uitgevoerd die gericht zijn op het behoud en herstel van leefgebieden voor bedreigde planten en dieren.

Voor meer informatie:
stichting IKL 0475-352000.

BOEKBESPREKING

VELDGIDS LIBELLEN

BOS, FRANK & MARCEL WASSCHER, 1977. Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht. ISBN 90.5011.1017. Prijs: f 49,95 (f 42,95 voor leden). Te bestellen door overmaken van bedrag + f 6,- verzendkosten op giro 13028 van KNNV Uitgeverij te Utrecht. Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

De 'Veldgids Libellen' is een in handig veldformaat uitgegeven boek in de serie veldgidsen van de KNNV. Deze veldgids begint met een aantal inleidende hoofdstukken, waarin op heldere wijze onderwerpen zoals lichaamsbouw, levenscyclus en gedrag, areaal en biotoop, bedreiging en bescherming, en herkenning en registreren worden uitgelegd.

Het thema 'herkennen van libellen' is het hoofddeel van het boek. In deze gids zijn niet alleen alle soorten uit de Benelux opgenomen, maar ook de soorten uit Noord-, Midden- en Zuid-Europa. Als oostgrens van Europa hebben de auteurs de westflank van de Oeral gekozen, zuidwaarts loopt de grens via de noordkant van de Zwarte Zee,

door de Egeïsche Zee via de Middellandse Zee naar de Azoren.

Het leeuwendeel van dit boek wordt gevormd door hoofdstuk 8 'Libellen van Noord- en Midden-Europa'. Bij elke soort wordt tekstueel aandacht besteed aan herkenning, grootte, vliegperiodes, biotoop en voorkomen (inclusief een klein Europees verspreidingskaartje). De biotoopomschrijvingen per soort zijn nogal summier. Bij de meeste soorten is in kleur een mannetje en een wijfje afgebeeld. Helaas zijn niet alle foto's van een even schitterende kwaliteit als bijvoorbeeld de eiafzettende *Cordulegaster boltonii immaculifrons* of *Sympetrum pedemontanum*. Sommige foto's zijn te donker (mannetjes van *Platycnemis pennipes* en *Coenagrion ornatum*), of onscherp (bijvoorbeeld bij *Sympetrum fuscum* of *Orthetrum albistylum*) of ze geven de afgebeelde libel te klein weer (bijvoorbeeld *Aeschna cyanea*).

Mijn grootste bezwaar tegen deze veldgids is het ontbreken van een eenvoudige doch handige veld-determinatietabel. Door het ontbreken van een dergelijke tabel is zeker de beginnende libellenliefhebber aangewezen op het vergelijken van de

foto's en het bestuderen van de beschreven soortenkenmerken. Wanneer bestudeerde soorten niet zorgvuldig worden bekeken (bijvoorbeeld na vangst) is de kans aanwezig dat beginners bij een aantal op elkaar gelijkende soorten tot een verkeerde determinatie komen.

Het is eveneens jammer dat de afgebeelde zwart-wit tekeningen van bepaalde lichaamskenmerken bij de soorten soms te klein zijn afgedrukt. Ze missen helaas de detaillering die we gewend zijn uit het boek van Geijskes en Van Tol (KNNV-uitgave 1983 'Libellen van Nederland').

Ondanks deze gebreken en een aantal kleinere slordigheden (verwisseling van enkele verspreidingskaartjes, dubbele foto's) moet deze veldgids bij iedereen worden aanbevolen die geïnteresseerd is in libellen.

Moge het boek spoedig uitverkocht geraken, zodat in een tweede druk de signaleerde tekortkomingen kunnen worden hersteld.

J. Hermans